

Širokobriješki transparent za ubijene franjevce **dirnuo tisuće na Thompsonovu koncertu**

Zagreb, 5. srpnja 2025.

jabuka.tv / IVANA KARAČIĆ

U oči povijesnoga koncerta Marka Perkovića Thompsona, koji se 5. srpnja održao na zagrebačkom Hipodromu, skupina Širokobriježana okupljenu je mnoštvu i medijima poslala snažnu poruku. Naime, istaknuli su transparent s imenima hercegovačkih franjevaca ubijenih u jugokomunističkim zločinima tijekom i nakon Drugoga svjetskog rata. Bio je to dostojanstven i dojmljiv čin sjećanja kojim su Širokobriježani podsjetili na tragičnu sudbinu

crkvenih mučenika iz Hercegovine, a njihova poruka naišla je na duboko poštovanje među okupljenima. Taj simbolični trenutak još je jednom potvrdio kako glazbeni događaji mogu postati platforma za izražavanje kolektivnoga pamćenja i nacionalnoga ponosa.

Namisao o plakatu potekla je od Mate Glavine iz Knešpolja. Rodila se u njegovoj glavi dok je s ocem Slavkom bio na Bleiburgu 16. svibnja ove godine. Podržali su ga u tome obitelj i prijatelji: Slavko Glavina, Mirela Glavina, Boris Glavina, Ana Glavina, Ana Ilić, Bože Soldo, Luka Soldo, Mario Hrsto, Jozo Hrsto i

Tomislav Pinjuh. Htjeli su pokazati da će uvijek biti onih koji ne zaboravljaju naše mučenike vjere i domoljublja, onih koji znaju što je sjećanje, molitva i zajedništvo.

Transparent s likovima ubijenih hercegovačkih franjevaca i s hrvatskim simbolima izazvao je snažne osjećaje i duboko poštovanje kod svih koji su ga vidjeli. Ljudi su s velikim oduševljenjem prilazili, raspitivali se, tražili da se slikaju s njim i s njegovim nositeljima želeći na taj način pokazati koliko im znači čuvanje uspomene na naše mučenike. ✍

Širokobriški mučenici na IV. europskom kongresu OFS-a i FRAME

Linars del Valles, 23. srpnja 2025.

IVANA VIDOVIĆ /
svjetovni-franjevci.info /
LUCIJANA KOŽUL

U Linars del Vallesu u Španjolskoj od 14. do 19. srpnja 2025. održan je IV. europski kongres OFS-a i Frame. Na kongresu je sudjelovalo više od 120 predstavnika iz 20 europskih zemalja. OFS i Framu BiH predstavljalo je 13 braće i sestara među kojima su bili i ministra Mirela Barbarić, predsjednik Frame Marko Garić te duhovni asistent Frame fra Ivan Hrkać.

Predstavnici OFS-a i Frame BiH na kongresu su sudjelovali čitanjem i pjevanjem na svetim misama, animiranjem molitvi i vođenjem radnih skupina. Glavna tema kongresa bila je 800. obljetnica *Pjesme brata Sunca* te su sudionici kroz različita predavanja,

radove u skupinama i molitvu razmišljali o pozivu, poslanju i cjelokupnom identitetu svjetovnih franjevaca kroz prizmu *Pjesme*.

Prvi dan kongresa počeo je sv. misom koju je predvodio jedan od četvorice generalnih duhovnih asistenata OFS-a fra Stefan Acatrinei, OFM Conv. Nastavilo

se predstavljajem zemalja koje su sudjelovale na kongresu.

Večeri su bile posvećene bratskom zajedništvu tijekom kojih su se predstavile nazočne zemlje. Tako su se druge večeri članovi OFS-a i Frame predstavili pučkim napjevom iz ramskoga kraja te

tradicionalnim hercegovačkim plesom. Svi sudionici imali su priliku kušati slatke i slane delicije iz BiH, kao i dobiti medaljicu Gospe Međugorske. Posebni naglasak večeri bio je upoznavanje sa Širokobriškim mučenicima. Platno sa slikama pobijenih fratara na kraju su

poklonili fra Stefanu.

Zadnja večer bila je posvećena domaćinima koji su kroz tradicionalne plesove i običaje predstavili svoju zemlju gostima.

Kongres je završen svečanim slavljem sv. mise koju je predvodio fra Stefan Acatrinei. ✍

Hardomilje: Predstava o mučeništvu hercegovačkih franjevacca snažno odjeknula uoči blagdana sv. Stjepana

Hardomilje, 3. kolovoza 2025.

ljportal.com /

LUCIJANA KOŽUL

Blagdan sv. Stjepana Prvomučenika, zaštitnika i zagovornika sela Hardomilje, svake godine donosi poseban duh zajedništva i molitve kako za mještane tako i za cijelu župu Humac. Hardomiljčanima ovaj je blagdan snažna poveznica s predajom i vjerom predaka koji su na ovome mjestu započeli gradnju kamene crkve.

Ovogodišnja proslava obilježena je bogatim trodnevnim programom koji

je započeo u četvrtak, 31. srpnja i trajao do nedjelje 3. kolovoza. Dani su bili ispunjeni duhovnim sadržajem, kulturnim događanjima, svjedočanstvima vjere te susretima naraštaja uz pjesmu i molitvu. Trodnevnicu su predvodili don Pavo Prusina, don Luka Klarica i don Kruno Boras. Na sam blagdan sv. Stjepana Prvomučenika sv. misno slavlje predvodio je fra Valentin Vukoja, župni vikar na Širokom Brijegu.

Na uočnicu nakon sv. mise posjetitelji su pogledali snažnu predstavu *Dide, pobiše nam fratre* u izvedbi dramske

sekcije Franjevačke mladeži i Franjevačkog svjetovnog reda iz Širokog Brijega. Autorica teksta predstave je prof. Mirela Lovrić, a scenarij obogaćen filmskim isječcima pripremio je Gojko Jelić. Predstava vjerodostojno prikazuje vrijeme Drugoga svjetskog rata i poraća u Hercegovini te donosi izvoran prikaz života, stradanja i vjere jednog naroda u teškim vremenima, a posebno stradanje 66 hercegovačkih franjevacca, među kojima je i fra Leonardo Rupčić, rodnom iz Hardomilja. Gledatelje je posebno dotakao dirljiv dijalog između djeda i unuka. ✍

Macelj: Obilježen dan žrtava totalitarnih režima uoči komemoracije na Jazovki

Macelj, 22. kolovoza 2025.

ika.hkm.hr /

LUCIJANA KOŽUL

U povodu Europskoga dana sjećanja na žrtve zlosilnih režima, članovi Udruge Macelj 1945., Hrvatskog žrtvoslovnog društva Zagreb i Hrvatske žene Krapina u petak 22. kolovoza okupili su se na Macelju, »najvećoj grobnici u Hrvata« u kojoj je pokopano 1.247 žrtava.

Predvođeni Vjekoslavom Jaklinom, predsjednikom Udruge, molitvom, paljenjem svijeća i polaganjem vijenca odali su počast žrtvama koje su ubili jugokomunisti za vrijeme Drugoga svjetskog rata i poraća.

Nakon molitve kod maceljske grobnice okupljeni su pohodili i lokalitet Lepa Bukva, mjesto posebne tragedije hrvatske Crkve. Tamo je u noći 4./5. lipnja 1945., bez suđenja i dokazane krivnje, likvi-

diran 21 svećenik, redovnik i bogoslov, zajedno s još 80 zarobljenika. Ukupno se spominje 101 žrtva ekshumirana iz jame IV.D. Kod velikog križa na Lepoj Bukvi zapaljena je svijeća i izmoljena molitva, kao svjedočanstvo da patnja tu ubijenih ne smije biti prepuštena zaboravu.

Dopredsjednik Udruge Damir Borovčak podsjetio je okupljene na važnost stalnog održavanja ovog spomen-mjesta te predstavio priručnu knjižicu *Macelj-*

ski mučenici, izdanu u nakladi Udruge Macelj 1945. Knjižica donosi podatke, fotografije i životopise ubijenih svećenika i bogoslova, približava njihovu patnju i posljednje sate života. U knjizi je objavljena i molitva koju je napisao fra Miljenko Stojić, uz ostalo i dopredsjednik udruge Macelj 1945. Podsjetimo kako su na lokalitetu Lepa Bukva pronađeni i ostatci trojice hercegovačkih franjevača, sudionika Križnoga puta: fra Metoda Puljića, fra Darinka Mikulića i fra Julijana Petrovića. Zajedno s drugima pokopani su 2005. u crkvi Muke Isusove u Maclju. ✍

Dostojanstvena komemoracija i misa na Groblju mira u spomen svim žrtvama zlosilja

Bile, 23. kolovoza 2025.

MARIJANA TOMAŠEVIĆ
/ grobljemira.info /
LUCIJANA KOŽUL

U povodu obilježavanja Europskog dana sjećanja na žrtve zlosilnih režima, fašizma, nacizma i komunizma i u povodu 80. obljetnice stradanja hrvatskog naroda na križnim putovima, na Memorijalnom centru Groblje mira na Bilima u subotu 23. kolovoza upriličena je komemoracija i služena sv. misa zadušnica. Komemoracija je održana u organizaciji Memorijalnog centra Groblja mira pod pokroviteljstvom Hrvatskog narodnog sabora (HNS) BiH.

Prije misnog slavlja odana je počast žrtvama polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća izaslanstava te prigodnom molitvom za pokojne koju je predvodio fra Miljenko Stojić. Nakon polaganja

vijenaca nazočnima se u ime predsjednika HNS-a dr. Dragana Čovića obratila gospođa Marija Buhač, predsjednica Vlade Hercegovačko-neretvanske županije.

Misno slavlje predvodio je fra Jozo Grbeš, provincijal Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM. Program i misno slavlje svojom pjesmom uvećao je župni zbor »Kraljica Mira« iz Međugorja pod ravnanjem s. Irene Azinović. Sumisio je velik broj svećenika. Puka je bilo više nego ikada do sada, preko 5.000.

U svojoj propovijedi provincijal fra Jozo Grbeš je naglasio: »Preživio je puk hrvatski stoljeća muke i ona dva plačuća stoljeća novije povijesti. Preživio je Turke i svakakve napade Istoka i Zapada. Preživio je puno toga hrvatski puk, posebice nepravde XX. stoljeća. Preživio je jadne vođe, prodane duše, slabe

karaktere. Preživio je on izgubljene bitke i planirane izdaje. Preživio je sve moguće jugoslavenštine raznih hrvatskih glava.« Nadalje je provincijal nastavio: »Kako to da čovjek ne razumije da ne može pomoći sebi, ili svome, ili svojoj ideji dok u isto vrijeme uvećava patnje drugoga? Ne može! Priča roditelja nije najveća maksima, ali istina jest. Bez straha, jer istina je jača od njega! Bez obzira na posljedice, jer istina može nositi sve svoje terete. Veliki ljudi uvijek su spremni priznati pogreške, tražiti i nuditi praštanje. Jedino tako država i njezini ljudi mogu mirno ići naprijed. Suprotno tome rat se nastavlja. Istina je uvijek njegova najveća žrtva. ... Ali postoji jedan koji vodi povijest i život. Krist Isus. Mi u njemu nalazimo izvor, snagu i put. Isus nas poziva da svijetu damo okus, značenje, svrhu, smjer i želju.«

Obilježavanju Europskog dana sjećanja nazočili su predstavnici Crkve u Hrvata, dužnosnici HNS-a BiH, izaslanstvo države Hrvatske, izaslanstva udruga i hrvatskih zajednica iz inozemstva, a među njima službena izaslanstva iz Njemačke i Austrije. Svojim dolaskom događaj su uveličali i predstavnici društvenog, kulturnog, političkog i gospodarskog života BiH, kao i predstavnici udruga proisteklih iz Domovinskog rata, te brojni drugi uzvanici i gosti.

Na završetku misnoga slavlja okupljenima se obratio fra Miljenko Stojić, povjerenik Komisije HBK i BK BiH za hrvatski žrtvoslov u hercegovačkim biskupijama, ujedno jedan od utemeljitelja Groblja mira. U svom obraćanju fra Miljenko je s posebnim poštovanjem istaknuo sve one koji su od samih početaka bili uz ovaj projekt. Najprije je uputio zahvalu HNS-u BiH na čelu s predsjednikom dr. Draganom Čovićem, kao i članovima Udruge Mir International na čelu s gosp. Milom Pušićem, zatim svima onima koji su doprinijeli da ovaj dan lijepo

prođe te na osobit način obiteljima ubijenih koji ovim postavljenim križevima svjedoče da nisu zaboravili svoje pretke, kao i onima koji doprinose da križevi dobiju i takvi kojima ih nema nitko darovati. Na koncu govora fra Miljenko je

posebno zahvalio današnjem predvoditelju misnoga slavlja provincijalu fra Jozi kojem je ovom prigodom uručio i dar: odljeveni kip Pietà što ga je napravio hrvatski branitelj Ivica Markota, član obrane generala Gotovine i Praljka. ✍

Pokopane žrtve iz jame Jazovke te predane zastave s lijesova zaslužnim ustanovama, udrugama i pojedincima

Jazovka, 24. kolovoza 2025.

DAMIR BOROVIČAK /
LUCIJANA KOŽUL

Zagrebački nadbiskup Dražen Kutleša u subotu 23. kolovoza, na Europski dan sjećanja na žrtve zlosilnih režima, predvodio je dostojanstven pokop 814 žrtava jugokomunističkog režima otkopanih iz jame Jazovka. Uz nadbiskupa Dražena Kutlešu sumisili su vojni ordinarij Jure Bogdan, križevački vladika Milan Stipić, gospičko-senjski

biskup Marko Medo, umirovljeni vojni ordinarij Juraj Jezerinac i umirovljeni grkokatolički biskup Križevačke eparhije Nikola Kekić te brojni svećenici.

Komemoraciji su nazočili i visoki državni dužnosnici uključujući dopredsjednika Vlade i ministra hrvatskih branitelja Tomu Medveda te dopredsjednika Hrvatskog sabora i predsjednika Povjerenstva za utvrđivanje sudbine žrtava zločina počinjenih neposredno nakon Drugoga svjetskog rata Ivana Penavu.

Nadbiskup je u propovijedi govorio u obliku svjedočanstva žrtava, dopuštajući da njihov glas, nasilno ušutkan u ponoru, progovori kroz njegovu riječ. »Danas vam progovaram ne iz ljudskog sjećanja, nego iz tišine ove jame. Govorim iz dubine zemlje koja mi je bila grob, ali i s visine neba koje mi je postalo dom. Ja sam duša hrvatskoga vojnika. Moje tijelo ovdje je počivalo više od osamdeset godina, a za moje ime nikada niste čuli. Nitko ga nije zapisao na spomen-ploču, o njemu se nije učilo

u školi. Ali danas, po Božjoj volji, mogu vam ispričati svoju priču.»

Poručio je da pomirenje bez istine nije moguće te da se mir može graditi samo na čvrstim temeljima istine, jer »samo istina oslobađa«. Upozorio je i kako komunizam, za razliku od nacizma i fašizma, nikada nije službeno osuđen, a njegovi počinitelji nikada nisu odgovarali. »Duga šutnja, čak i u slobodnoj Hrvatskoj, mnoge je od nas zauvijek učinila nevidljivima i dopustila da naši zločinci ostanu neosuđeni i štoviše nagrađeni«, rekao je nadbiskup,

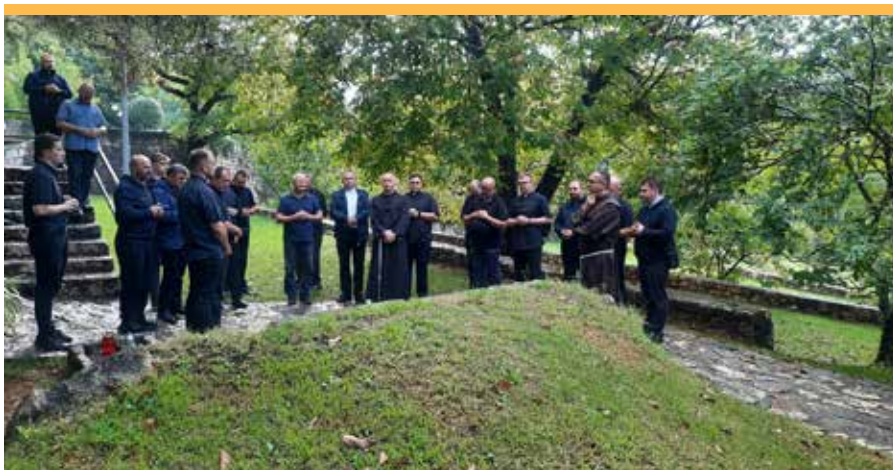
dodavši da žrtve, iako izbrisane iz povijesti, nikada nisu bile nevidljive Bogu koji pamti svaku suzu i svaku nepravdu.

Ministar Tomo Medved u svom je govoru tijekom sprovednoga obreda istaknuo kako je »zločin u Jazovki postao simbol bezumlja komunističkog režima«. Podsjetio je da je Ministarstvo hrvatskih branitelja od 2020. provelo sustavno iskapanje te da je antropološka analiza potvrdila stravične razmjere zločina. Među 814 žrtava pronađeno je i 13 žena, troje djece u dobi od 12 do 14 godina te najmanje

99 osoba mlađih od 20 godina. »Današnja je komemoracija stoga i poziv na beskompromisnu osudu tih strašnih zločina komunističkog režima«, zaključio je ministar Medved.

Naposlijetku su posmrtni ostatci 814 žrtava položeni u zajedničku grobnicu, podno spomenika akademskog kipara Kuzme Kovačića koji podsjeća na grotlo jame Jazovka. Obredni protokol pokopa predvidio je dostojanstveno skidanje hrvatskih zastava s lijesova. Zastave su redom složene i uručivane zaslužnim osobama, ustanovama i udrugama koje imaju logičnu povezanost sa žrtvama iz jame Jazovka. Tako je za Vicepostulaturu postupka mučeništva hercegovačkih franjevaca, koju vodi vicepostulator fra Miljenko Stojić, zastavu preuzeo Ante Beljo, predsjednik Hrvatskog žrtvoslovnog društva. Tom prilikom je rečeno da se sudbina hercegovačkih franjevaca povezuje sa žrtvama Jazovke, jer oba mjesta svjedoče o istoj tragediji hrvatskog naroda. Sjećanje na tragičnu smrt fratara, nazočnost ljudi iz Hercegovine i primanje zastave s Jazovke, simbolizira sjećanje na sve one duhovne osobe koje su stradale, a čija se mjesta pogubljenja još uvijek traže. ✍

Svećenici i bogoslovi iz Požeške biskupije hodočastili u Hercegovinu

Široki Brijeg, 25. rujna 2025.

LUCIJANA KOŽUL

Dana 25. rujna samostan i vicepostulaturu na Širokom Brijegu posjetili su svećenici i bogoslovi iz Požeške biskupije, među kojima je bio i požeški biskup mons. Ivo Martinović te župnik i voditelj svetišta Gospe od suza u Pleternici vlč. Dragan Hrgić. Kako velik broj svećenika pomaže ispovijedati u svetištu Gospe od suza u Pleternici, organizirano je hodočašće u znak zahvale tim svećenicima.

Prvi dan hodočašća bili su u Mostaru gdje su slavili sv. misu u katedrali, a nakon toga su otišli u franjevački samostan. Tu ih je primio provincijal hercegovačkih franjevaca fra Jozo Grbeš te ih upoznao s poviješću samostana i Provincije.

Posjetili su i franjevački samostan na Širokom Brijegu gdje su ih primili gvardijan fra Jure Barišić i vicepostulator fra Miljenko Stojić. Nakon iskazane dobrodošlice krenuli su u obilazak.

Najprije su posjetili samostansku crkvu Uznesenja BDM koju im je gvardijan kratko predstavio. Nakon toga im je vicepostulator kod grobnice gdje su pokopana 24 hercegovačka franjevca, ubijena tijekom Drugoga svjetskoga rata i u poraću, pričao o tim vremenima i o ubojstvu 66 hercegovačkih franjevaca. Zatim su krenuli u obilazak ratnoga skloništa u samostanskom vrtu gdje su jugokomunisti ubili i zapalili 12 herce-

govačkih franjevaca. Nakon razgledavanja ratnoga skloništa na jednom od njegovih ulaza pomolili su se za pobijene franjevce. Sve je završilo ugodnim druženjem s braćom u samostanskoj blagovaonici.

Sa Širokog Brijega hodočasnici su otišli u posjet samostanu na Humcu. Poslije Humca nastavit će za franjevački samostan u Rami gdje će slaviti sv. misu i na taj način završiti ovo hodočašće. ✍

I oni su odali počast ubijenim hercegovačkim franjevcima

Široki Brijeg, 29. rujna 2025.
LUCIJANA KOŽUL

U Gradskoj upravi Širokog Brijega 29. rujna upriličen je svečan prijam za prof. dr. sc. Ivana Marušića iz Dobrkovića, koji živi u Australiji, jednog od vodećih svjetskih stručnjaka u području mehanike fluida. U toj prigodi dodijeljena mu je zlatna plaketa i grb Grada Širokog Brijega. Priznanje su mu svečano uručili gradonačelnik Ivo Pavković i predsjednik Gradskog vijeća Vilson Crnjac kao znak zahvalnosti za izniman znanstveni doprinos

te promicanje ugleda i imena rodnog kraja na međunarodnoj razini.

Nakon svečana prijema u Gradskoj upravi, prof. Marušić je posjetio samostan na Širokom Brijegu u pratnji Ivana Kraljevića i Tonija Hrkaća. Dočekao ih je gvardijan fra Jure Barišić koji ih je poveo u obilazak samostana. Najprije su posjetili samostansku crkvu Uznesenja BDM čiju im je povijest gvardijan kratko predstavio. Zatim su se zaustavili kod grobnice gdje su pokopana 24 hercegovačka franjevca, ubijena tijekom Drugoga svjetskoga rata i poraća. Nakon toga krenuli su u obilazak ratnog skloništa

u samostanskom vrtu gdje je počinjen strašan zločin nad fratrima širokobriježskog samostana. Tu su 1945. ubijena i zapaljena 12-orica hercegovačkih franjevaca. Prof. Marušić i Toni Hrkać pokazali su veliko zanimanje za te događaje te su uz izraze zahvalnosti na gostoprimstvu istaknuli kako su se duševno napojili viđenim i onim što su čuli o povijesti.

Također su posjetili i obližnje selo Duboko Mokro u kojem se nalazi starokršćanska bazilika, kao i replika poznatog Vitkova stečka. Sa Širokog Brijega otišli su u posjet Memorijalnom centru Groblje mira. ✍

Hercegovačke Školske sestre franjevke hodočastile na Široki Brijeg

Široki Brijeg, 19. listopada 2025.
ssf-mostar.com /
LUCIJANA KOŽUL

U subotu 18. listopada stotinjak hercegovačkih Školskih sestara franjevki okupilo se na Širokom Brijegu u Gospinu svetištu gdje su održale prvu mjesečnu duhovnu obnovu u novoj školskoj godini. Hodočašće je bilo prožeto sabranošću, molitvom,

zajedništvom i razmatranjem o Mariji – zvijezdi nade.

Duhovna je obnova započela na ratnom skloništu, mjestu mučeništva hercegovačkih franjevaca, gdje su se sestre okupile u sabranosti i molitvi uz prigodnu meditaciju koju je pripremila s. Jelena Naletilić. Provincijska predstojnica s. Franka Bagarić u toj je prigodi istaknula: »Ovo mjesto nije samo podsjetnik na stradanje, nego i poziv

da ustrajemo u vjeri te i same budemo graditeljice mira i nositeljice nade. Ovdje se ispunjamo hrabrošću i mirom, trajnim znakom da se istina i ljubav ne mogu uništiti.«

Usljedila je molitva krunice i Trećeg časa u samostanskoj crkvi Uznesenja BDM, gdje su sestre nastavile duhovni hod. Gvardijan i župnik fra Jure Barišić uputio je riječi dobrodošlice, naglasivši da je želja za hodočašćem duboko

upisana u čovjekovo biće, nazočna još od Abrahama, Mojsija, proroka, Marije i Josipa, pa sve do samog Isusa. Nakon pokorničkog bogoslužja i sakramenta pomirenja, fra Jure je održao duhovni nagovor na temu »Marija – zvijezda nade«.

Euharistijsko slavlje predslavio je fra Željko Tomić u sumisništvu s fra Jurom Barišićem, dok je liturgijsko pjevanje animirao zbor časnih sestara.

Hodočašće je zaključeno radosnim zajedništvom u Zavodu Svete obitelji na Puringaju, gdje su sestre nastavile druženje u duhu franjevačkog zajedništva i molitve. ✍

Hodočašće u Međugorje i Široki Brijeg

Zagreb, 30. listopada 2025.

DAMIR BOROVIČAK / hkv.hr
/ LUCIJANA KOŽUL

Članovi Udruge Macelj 1945., na poticaj idejnog začetnika udruge Damira Borovičaka, hodočastili su u Međugorje i Široki Brijeg te na Groblje mira 24. – 26. listopada. Bilo je to prvo takvo hodočašće nadahnuto potrebom molitve zbog očuvanja zajedništva i stabilnosti Udruge u posljednjim teškim i izazovnim vremenima. U takvim okolnostima trebalo je tražiti zaštitu i pouzdanje, a potom iskazati i zahvalnost kod Kraljice Mira.

Prvi dan stigli su u Međugorje gdje su sudjelovali na večernjoj sv. misi. Pomolili su se Kraljici Mira da prati Udrugu u svim njezinim koracima.

Sljedećega dana članovi Udruge išli su u posjet Širokom Brijegu gdje ih je dočekao fra Miljenko Stojić, vicepostulator te dopredsjednik Udruge Macelj 1945. Uz fra Miljenka nazočila je i Marijana Tomašević, voditeljica ureda Memorijalnog centra Groblje mira (MCGM). Nakon iskazane dobrodošlice

krenuli su u obilazak samostana. Fra Miljenko je predstavio povijest samostana, dolazak franjevaca na Široki Brijeg, kao i stradanje franjevaca za vrijeme Drugoga svjetskog rata i poraća. U samostanskoj crkvi, na grobu gdje su pokopana 24-orica hercegovačkih franjevaca, članovi Udruge pomolili su se i zapalili svijeće. Pokazano im je i ratno sklonište gdje su najprije ubijeni, a potom i zapaljeni 12-orica franjevaca.

Nakon obilaska samostana uputili su se prema MCGM-u, na zaravni Bile iznad Širokog Brijega, čijim su izdanjem ostali oduševljeni. Pomolili su se za sve žrtve hrvatskog naroda na ovom svojevrsnom Svehrvatskom grobu.

Tijekom zajedničkoga druženja upoznali su i Milu Pušića, predsjednika Udruge »Mir« International koja skrbi o MCGM-u te njezina dopredsjednika Stipana Zovku. U razgovoru su izmijenili informacije i žrtvoslovna iskustva. Domaćini su članove Udruge Macelj 1945. pozvali da iduće godine ponovno hodočaste na sv. misu koja se slavi 1. svibnja na MCGM-u u povodu proslave blagdana sv. Josipa Radnika, koji je i za-

štitnik hrvatskog naroda.

Udruga je svoje hodočašće završila kako ga je i počela, u Međugorju, gdje su obišli spomen-park u kojemu se nalazi spomenik ubijenim franjevcima koji su bili rodom iz župe Međugorje ili su tu službovali. U kapelici euharistijskog klanjanja razgledali su i njihove portrete. Nakon sv. mise pošli su u Zagreb pod dojmom svega viđenoga i doživljenoga na ovom hodočašću.

»Milostiv je bio naš posjet, u punini suosjećanja na mukotrpne žrtve hrvatskog naroda. U Međugorje dolaze mnogi vjernici iz Hrvatske, a dojam je – nedovoljno poznavajući i suosjećajući

žrtve iz naše patničke povijesti. Miješaju nam se osjećaji potresenosti i radosti s viđenim i doživljenim, razmišljajući o ostvarivanju poruke: “Krv mučenika sjeme je novih kršćana”. Zato molimo za

sve naše pokojne članove Udruge Macelj 1945. i one žive koji će nastaviti promicati uspomene na sve žrtve i ustrajati u promicanju maceljskih mučenika«, poručili su iz Udruge Macelj 1945. ✍

Uvezano glasilo **Stopama pobijenih** 2023. – 2025.

Široki Brijeg, 5. studenoga 2025.

LUCIJANA KOŽUL

U izdanju Vicepostulature postupka mučeništva »Sluge Božje fra Andrija Topić i 49 braće« izišlo je uvezano izdanje glasila *Stopama pobijenih* 2023. – 2025., u kojem se nalazi pet

brojeva glasila izišlih u tom razdoblju. Glavni mu je i odgovorni urednik vicepostulator fra Miljenko Stojić.

Glasilo *Stopama pobijenih* Vicepostulatura izdaje dva puta godišnje, izuzetak je bila 2024. godina kada je objavljen samo jedan broj, pokušavajući i na taj način rasvijetliti ubojstvo

66 hercegovačkih franjevaca u Drugom svjetskom ratu i poraću te javnost informirati o radu Vicepostulature.

Do sada su izišla 34 broja glasila, a objavljeno je njegovih šest uvezanih izdanja, zaključno s ovim najnovijim. Ovaj uvezani primjerak može se kod Vicepostulature nabaviti za 25 KM. ✍

Široki Brijeg odao počast žrtvi grada junaka Vukovara

Široki Brijeg, 17. studenoga 2025.

jabuka.tv /

LUCIJANA KOŽUL

U Širokom Brijegu 17. studenoga održan je dostojanstven skup u povodu Dana sjećanja na žrtve Domovinskog rata i 34. obljetnica pada Vukovara. Posebno je lijepo bilo vidjeti mladež koja uči što su to naša prava sjećanja.

Kod spomen-križa na Trgu širokobrijeških žrtava okupljeni građani zapalili su svijeće i sudjelovali u zajedničkoj molitvi za sve poginule i nestale branitelje te civilne žrtve Vukovara, Škabrnje i cijele domovine. Gvardijan širokobriješkog samostana fra Jure Barišić predvodio je molitvu tijekom koje su širokobriješki trećari i framaši čitali prigodno razmatranje. Oni su inače pješice pristigli nakon sv. mise u samostanskoj crkvi. S njima je pješačio gvardijan kao voditelj trećara te fra Ivan Crnogorac kao voditelj framaša. Vicepostulator fra

Miljenko Stojić također je nazočio. Već duži niz godina surađuje s društvenim dužnosnicima da ovaj dan, i drugi slični dani, bude dostojno obilježen. To je zacijelo u duhu slugu Božjih, ubijenih hercegovačkih franjevaca.

Događaju je nazočio i gradonačelnik Ivo Pavković sa svojim suradnicima. Doprinijeli su svečanošću ovoga dana. Okupljenog puka bilo je više nego ikada do sada. Sve u svemu bila je to večer za pamćenje. ✍

Prva večer trodnevnice na Privalju u čast Bezgrješnoga začeca Blažene Djevice Marije

Privalj, 5. prosinca 2025.

MARIJANA TOMAŠEVIĆ /
grobljemira.info

Na Privalju je i ove godine započela trodnevica uoči svetkovine Bezgrješnoga začeca Blažene Djevice Marije koja se tradicionalno slavi 8. prosinca. Ovaj blagdan posebno je ukorijenjen u srcima vjernika privaljskoga kraja, a kroz desetljeća postao je dan okupljanja, zahvalnosti i pouzdanja u Marijin zagovor.

Prvoga dana trodnevnice okupljanje vjernika započelo je već u 16.30 molitvom krunice i prilikom za sv. ispovijed. Sv. misa započela je u 17.00, a misno je slavlje predvodio fra Miljenko Stojić uz sumisništvo fra Željka Grubišića koji od ove godine vodi brigu za ovu područnu crkvu župe Široki Brijeg. Vjernici su se i ove godine okupili u molitvi, noseći svoje nakane, brige i zahvale, ali i radost

što zajedno mogu započeti ove duhovne dane pripreve.

U večerašnjoj propovijedi naglašena je važnost duhovnoga vida – unutar-njih očiju kojima vjernik prepoznaje Božji put. Propovjednik je podsjetio da se istinski pogled pročišćuje sakramentom pomirenja jer bez duhovne bistri-ne čovjek lako izgubi smjer. Istaknuta je razlika između onih koji se u vrijeme došašća zabavljaju ne razumijevajući smisao vremena pripreve, i onih koji žive sabrano, pokornički i u duhu adventskih pjesama. Marija je navedena kao savršen primjer čiste i poslušne duše koja je svojim »da« omogućila da se Božji naum ostvari. U propovijedi je fra Miljenko naglasio i kako čovjek uvijek može pratiti Gospine pozive, ili ih odbaciti. Bogu je cilj da ga sve više upoznamo i da se s njim povežemo, jer od toga ovisi i kakav će biti naš konač-

ni susret s njim. Posebno je naglašena vrijednost mučeništva i svjedočanstva predaka i fratara, koji su u teškim vremenima čuvali vjeru i nisu pokleknuli unatoč progonima. Izvrstan su nam primjer u svemu tomu »Sluge Božje fra Andrija Topić i 49 braće«. Zajedno s drugima dali su svoj život da bismo mi danas živjeli u slobodi vjere i duha. Spomenute su i žrtve Privalja iz Drugoga svj. rata i Domovinskoga rata koje se čuvaju u molitvi ovih dana. U tom kontekstu istaknuta je i uloga Memorijalnog centra Groblja mira kao mjesta gdje se pokapaju neidentificirane žrtve te gdje se kroz križeve i molitvu čuva uspomena na sve stradale. Propovjednik je sveto misno slavlje zaključio pozivom da ovi dani svetkovine budu vrijeme osobnog preispitivanja i odluke da se nastavi pravim putem, u duhu došašća i pripreve za dolazak Gospodina. ✍

Blagoslovljena spomen-ploča u sjećanje na trojicu fratara koje su partizani odveli sa sv. mise i pogubili

Izbično, 8. prosinca 2025.

TIHO CRNJAC /
izbicno.info /
LUCIJANA KOŽUL

Drugog nedjelja došašća, 7. prosinca, u župnoj crkvi u Izbičnu proslavljena je na poseban i svečan način. Blagoslovljena je postavljena spomen-ploča u sjećanje na trojicu fratara koje su 11. veljače 1945. s oltara u Izbičnu, za vrijeme sv. mise, odveli partizani i pogubili

ih na nepoznatom mjestu, vjerojatno negdje na području Grabove Drage.

Svečano misno slavlje predvodio je fra Jozo Grbeš, provincijal Hercegovacke franjevačke provincije Uznesenja BDM, uz sumisništvo vicepostulatora fra Miljenka Stojića i župnika fra Petra Drmića. Na dojmljiv način fra Jozo je u propovijedi istaknuo važnost i značaj ovog vremena došašća, značaj duhovnog pomirenja među ljudima i bijega od »puke« proslave blagdana.

Prije samoga blagoslova okupljenima se obratio i vicepostulator fra Miljenko Stojić naglašavajući da na ovaj način oživljavamo sjećanje na ubijene fratre i puk. Zahvalio se svim podupirateljima rada Vicepostulature koja se brine i nastoji da se ubijeni fratri proglašaju mučenicima, odnosno blaženima i svetima. A uz to se pokušava otkriti istina i o ubijenim članovima puka Božjega.

Župnik fra Petar Drmić istaknuo je značaj ovog događaja. Naglasio je kako

je ovo prva spomen-ploča od 15-ak drugih mjesta stradanja svećenika, uz iznimku samostana na Širokom Brijegu kao središnjeg žrtvoslovnog mjesta Hercegovačke franjevačke provincije.

Spomen-ploču otkrio je i blagoslovio provincijal fra Jozo. Imena odvedenih i ubijenih fratara su: fra Marko Dragičević, fra Bono Andačić i fra Nevinko Mandić. Mnoštvo okupljenog puka sa suzama u očima pratilo je ovo događanje, a posebno nekolicina starijih koji se sjećaju toga dana i partizanskog odvođenja fratara. ✍

Zavičajnoj zajednici Široki Brijeg uručena zahvalnica

Zagreb, 12. prosinca 2025.

LUCIJANA KOŽUL

Uvečer 11. prosinca Zavičajna zajednica Široki Brijeg u svojim je prostorijama u Ilici imala domjenak nakon iznimno uspješna obilježavanja 35. obljetnice rada. U toj prigodi vicepostulator fra Miljenko Stojić uručio im je zahvalnicu za potporu u radu Vicepostulature postupka mučeništva »Sluge Božje fra Andrija Topić i 49 braće«. U ime članova Zajednice zahvalnicu je primio predsjednik Frano Spajić.

Vicepostulatura od svoga nastanka surađuje s ovom zajednicom kao i s drugim zavičajnim zajednicama u Zagrebu koje su podrijetlom iz Hercegovine. Ništa čudno. Hercegovački franjevci vodili su svoj narod i zajedno s njim trpjeli sve poteškoće i nevolje, pa i smrt. U sljedećem razdoblju, nakon što je velik broj njih postao slugama Božjim, Vicepostulatura namjerava proširiti suradnju i na druge zavičajne zajednice. ✍

Iz sadržaja

IZ LJETOPIISA	4
STRATIŠTA	14
GLAS O MUČENIŠTVU	17
GLAS O ZNAKOVIMA	28
NATJEČAJ	40
POVIJESNE OKOLNOSTI	43
PODLISTAK	46

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva »Sluge Božje fra Andrija Topić i 49 braće«, XIX., 1 (35), Široki Brijeg, siječanj – lipanj, 2026.

Broj zaključen 31. prosinca 2026.

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

LEKTURA I KOREKTURA:
Zdenka Leženić

ADRESA:
Kard. Stepinca 14, 88220 Široki Brijeg
Avenija G. Šuška 2, 10040 Zagreb

VEZA:
tel.: +387 39 700-325
faks: +387 39 702-936
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

GRAFIČKI PRIJELOM I TISAK:
FRAM-ZIRAL, Mostar

GLASILO IZLAZI POLUGODIŠNJE:
siječanj i srpanj
Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

CIJENA POJEDINOG PRIMJERKA:
4 KM; 2 EUR

GODIŠNJA PRETPLATA (S POŠTARINOM):
BiH 10 KM; HR i EU 11 EUR; CH 11 CHF;
SAD 16 USD; Canada 17 CAD

SLANJE PRETPLATE, DOBROVOLJNIH PRILOGA:
a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar; Korisnik: Hercegovačka franjevačka provincija; Svrha: prilog Vicepostulaturi
tekući račun: 3381602276649744
devizni račun:
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

Urednikova riječ

FRA MILJENKO STOJIĆ

Dragi čitatelji!

Živimo u vremenima kada nam umjesto uzora pred oči stavljaju razne zvijezde i zvjezdice ili, blago rečeno, potrošnu robu, besprizornike. Naravno, omotano je to u šaren omot kako bismo lakše progutali. Očito nas smatraju nedoraslom djecom koju se time može zavesti.

No, onaj tko drži do sebe, ne će progutati tu udicu. Jasno mu je kako takva hrana za dušu nije dobra, kao što ni za tijelo nije dobra umjetna hrana. Umjesto toga i za dušu i za tijelo tražit će onu pravu hranu.

Vicepostulatura pobijenih hercegovačkih franjevaca odavno je poslala tim putem. Naslonila se na sve one koji su prije govorili o svemu tome i ustrajno poslala dalje. Danas smo na točki da je 50 od njih 66 proglašeno slugama Božjim. Crkva ih je prepoznala nepatvorenim primjerima za nasljedovanje ili za našu duhovnu i duševnu hranu. Zasiat će oni u budućnosti još jače, jer nastavljamo osvjetljivati njihov život i rad, snagu njihova mučeništva. To čisti i našu svijest te nas čini otpornijima na krive korake u životu.

Naravno, ne zaboravljamo ni onih preostalih 16. I dalje za njih tražimo svjedočenja i dokumente kako bi i oni što prije postali slugama Božjim te nastavili ići prema oltaru. Uvjereni smo da su to zaslužili, ali zbog okolnosti njihova ubojstva još ne uspijevamo prikupiti dovoljne dokaze za njihovo mučeništvo.

Pred vratima nam je i objelodanjivanje službene molitve za uzdignuće na oltar slugu Božjih hercegovačkih franjevaca te za njihov zagovor pred Bogom glede neke naše potrebe. Nadam se da će do sljedećega broja ovoga našega glasila to već biti urađeno. Baš se radujem tome trenutku. Zaslužili su da se i službene molitve, a ne samo one naše osobne, sliju njima u čast.

Uvjeren sam da će sve ovo biti na korist našem narodu i svima onima koji će prepoznati da su sluge Božje ubijeni hercegovački franjevci dostojni nasljedovanja. A i te kako nam je u ova vremena potrebna jasnoća naših pogleda.

Znam, ponovio sam određene misli iz prošloga uvodnika. Želim da nam se usjeku u pamet te da zajednički nastavimo naprijed. Bog će nam zacijelo u tome pomoći.

Mir vam i dobro!

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

»Prema odredbama vrhovnog svećenika Urbana VIII., zabranjeno je da sluga Božji, bez prethodnog dopuštenja Svete Stolice, bude predmetom javnoga crkvenog štovanja. Te odredbe nipošto ne priječe privatnu pobožnost sluzi Božjem, niti spontano širenje njegova glasa svetosti ili mučeništva i znakova. (čl. 117, § 1. i 2.)

Ako nije pronađeno nepropisno štovanje, biskup ili njegov ovlaštenik pristupa sastavljanju izjave o neiskazivanju štovanja, tj. izjave kojom se potvrđuje da se odluke Urbana VIII. poštuju. (čl. 119, § 1.)«

Iz Upute Majka Svetaca